

Vaikuttavaa tutkimusta?

Kävin pari viikkoa sitten eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan asiantuntijakuulemisessa. Tilaisuus alkoi aamukahdeksalta ja jatkui ilman taukoa tai kokouspullia kahtentoista. Yhtään iltapäivälehteä ei kansanedustajien pöydällä näkynyt eikä yhtään edustajaa kadonnut valiokunnasta ennen lounasaikaa. Muutama päivä aikaisemmin saama valiokunta oli kuullut asiantuntijoita vielä pidempään.

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta on vain yksi eduskunnan valiokunnista. Asiantuntijoita ja tutkijoita kutsutaan jo sote-lakien käsittelynkin yhteydessä kolmeen muuhunkin valiokuntaan. Eipä ihme, ettei viime aikoina ainakaan helsinkiläisistä tutkimuslaitoksista ole enää kuulunut valituksia siitä, että tutkijoita ei kuunneltaisi.

Erinäisiä puheenvuoropyyntöjä tulee ainakin minulle, jos ei päivittäin niin ainakin viikoittain. Pyyntöjä tulee yhtä lailla järjestöiltä, poliittisilta puolueilta kuin ministeriöistäkin. Useimmista olen joutunut kieltäytymään, mutta aika moneen olen suostunut. En varmasti ole ainoa, jonka kalenteri täyttyy nopeaan tahtiin.

Vaikka tutkimustietoa kaivataan, kuunnellaan ja arvostetaan, se ei välttämättä vaikuta päätöksiin.

Omaehtoisen kokemuksen perusteella väittäisin, että tutkimustietoa kaivataan, sitä kuunnellaan ja tutkimusta arvostetaan. Päätöksiin tutkimustieto ei silti välttämättä vaikuta, ja siihen on monta syytä.

Ensinnäkin demokratiassa tutkijalla on – ja pitääkin olla – vain yksi ääni. Parhaimmillaan tutkimus voi kertoa, mitä todennäköisesti tapahtuisi mahdollisten poliittisten päätösten seurauksena. Varsinai-

siin päätöksiin vaikuttaa silti moni muukin tekijä. Jos tutkimuksen perusteella päätökset tehdään paremman informaation perusteella, on jo saavutettu jotain. Riippumatta siitä, ovatko päätökset sellaisia, joita tutkija olisi ehdottanut.

Toinen ongelma on, että käyttökelpoista tutkimustietoa ei yksinkertaisesti ole. Tutkimustieto olisi voinut olla hyödyllistä esimerkiksi työttömyysturvauudistamisessa ja ns. aktiivimallin suunnittelussa. Ihan suomalaisen aktiivimallin tapaisia järjestelmiä ei kuitenkaan ole käytössä missään. Ei siis oikein voi olla tutkimustakaan, jota aktiivimallin suunnittelussa olisi voinut käyttää hyväksi. Lähimmät esimerkit aktivoinnista etuuskien menettämisen uhalla tulevat Tanskasta, mutta sielläkin uudistukset ovat niin tuoreita, että tutkimusta uudistusten vaikutuksista ei vielä ole keritty tehdä.

Kaikki tutkimus ei myöskään ole niin universaalialia, että muualla tehdyn tutkimuksen tuloksia voisi suoraan soveltaa suomalaiseen yhteiskuntaan. Päivähoidon tai kotihoidon paremmuus ei siksi selviä köyhiä amerikkalaislapsia tutkinutta taloustieteen nobelistia James Heckmania siteeraamalla, vaan siihen tarvitaan Suomea tai ainakin tarpeeksi paljon suomalaista systeemiä muistuttavaa systeemiä koskevaa tutkimusta. Amerikkalaistutkimukset koskevat aika erilaista yhteiskuntaa, ruotsalaisten kokemukset ovat jo hyödyllisempiä.

Käyttökelpoista tutkimustietoa ei aina ole tai se koskee liian vähän suomalaista järjestelmää muistuttavia maita.

Kolmanneksi tutkijoiden ja päätöksentekijöiden aikataulut ovat kovin erilaisia. Useimmiten tutkimustietoa olisi kaivattu jo eilen. Kuitenkaan kunnollisia tutkimusprojekteja ei alle vuodessa juuri

koskaan tehdä. Jos pitää kerätä dataa tai käynnistää kokeilu, hupsahtaa aikaa paljon enemmänkin. Tämän päälle kuluu aikaa tutkimuksen laadun varmistamiseen vertaisarvioinnilla. Tämäkin on välttämätön vaihe.

Tutkimusta, jonka tulokset julkaistaan ensimmäiseksi lehdistötiedotteessa, ei oikeastaan pitäisi kutsua tieteelliseksi tutkimukseksi ollenkaan. Arviointiprosessi karsii pois ainakin osan tutkimuksesta, jota ei koskaan pitäisikään julkaiseta. Suomen Akatemian STN-projektien nelivuotiset rahoituskaudet ovat tässä mielessä erinomainen uudistus. Vielä kun osattaisiin ennakoita neljän vuoden päästä vallitsevia tietotarpeita.

Ja lopuksi, tutkimus ei usein ole ihan helposti avautuvaa. Tieteellisen tutkimuksen tuloksia julkaistaan ensisijaisesti tieteellisissä lehdissä, joita lukevat lähinnä toiset tutkijat. Tutkimustiedon tarvitsijoilla ei tutkijakoulutusta yleensä ole. Silloin kun tutkimus koskee tärkeitä yhteiskunnallisia teemoja, pitää tutkimustuloksista voida puhua ja kirjoittaa myös tavalla, joka avautuu valistuneelle maallikolle.

Tutkijoiden pitää osata kertoa tutkimustuloksistaan tavalla, joka avautuu valistuneelle maallikolle.

Tämä ei ole ihan pieni haaste. Tutkimustulosten pitäisi välittyä tiedon tarvitsijoille muodossa, josta selviää tutkimuksen tulokset ja josta saa käsityksen tulosten luotettavuudesta ja niihin liittyvästä epävarmuudesta. Tämä vaatii myös tutkimusmenetelmien selostamista tavalla, jonka uskottavuutta lukija pystyy arvioimaan. Ihan Twitter-tiivistyksiin ei tutkimuksen popularisoinnissa tarvitsekaan päästä. Pientä paneutumista vaativaan, mutta silti ymmärrettävään ja riittävän selkeään selostukseen pitäisi silti pystyä.

Tätä kaikkea ovat Akatemian Taidot Työhön-konsortion tutkijat yrittäneet tämänkin lehden artikkeleissa tehdä. Jätän kunnioittaen lukijoiden arvioitavaksi, miten onnistuimme. ■